

بخش اول

کلیات

رویکرد برنامه‌ی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی

رویکرد، نگاه و جهت‌گیری کلی حاکم که بر اجزای یک برنامه است. معمولاً رویکرد هر برنامه مهم‌ترین تفاوت‌ها و جهت‌گیری‌های جدید را نسبت به برنامه‌ی قبلی شامل می‌شود. از این رو رویکرد برنامه‌ی جدید آموزش قرآن، انس با قرآن کریم و جامعیت آموزش است. مهم‌ترین تأثیر این رویکرد بر تعیین اهداف آموزش قرآن می‌باشد. این اهداف باید به گونه‌ای تعیین شود که از یک سو شامل همه‌ی حیطه‌های یادگیری، یعنی سه حیطه‌ی شناختی، مهارتی و عاطفی باشد و از سوی دیگر، همه‌ی موضوعات ضروری آموزش قرآن مانند کسب مهارت‌های گوناگون قرائت، درک معنای عبارات و آیات قرآن، شناخت قرآن و آشنایی با معارف آن را شامل گردد.

در گذشته، آموزش قرآن در دوره‌های ابتدایی و راهنمایی و حتی دوره‌ی متوسطه عمدتاً بر کسب مهارت خواندن تأکید داشت و از برنامه‌ی جامعی برای دست‌یابی به فهم معنای عبارات و آیات قرآن برخوردار نبود. این فروکاستن آموزش به بخشی از آنچه که باید باشد، آسیب‌های فراوانی به همراه داشت که مهم‌ترین آن، خارج شدن آموزش از یک آموزش طبیعی و معنادار بود. دانش‌آموزان به دلیل توجه فرهنگ عمومی به قرآن کریم، این درس را با علاقه آغاز می‌کردند، ولی پس از مدت کوتاهی، انگیزه‌ی یادگیری به شدت کاهش می‌یافت؛ زیرا ایشان به دلیل عدم فهم معنای آیات و عبارات قرآن، از برقراری ارتباط با موضوع یادگیری ناتوان بودند. هرچند به دلیل جامعیت آموزش، به شیوه‌ی مناسب و با رعایت ظرفیت روحی و ذهنی دانش‌آموزان، به سایر اهداف آموزش قرآن نیز توجه شده است، ولی در برنامه‌ی فعلی آموزش قرآن نیز مهم‌ترین هدف در دوره‌ی ابتدایی، کسب مهارت خواندن قرآن کریم است. در بخش‌های آینده با اجزای آموزش قرآن که هر کدام متکفل دست‌یابی به بخشی از اهداف جامع آموزش قرآن هستند، آشنا می‌شوید.

اصول حاکم بر برنامه‌ی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی^۱

۱- توجه جدی به موضوع انس به قرآن کریم و علاقه به یادگیری آن در تمام مسائل اعم از تعیین اهداف، محتوا، روش‌های تدریس و شیوه‌های ارزش‌یابی.

توضیح: اهداف باید به گونه‌ای باشد که با توانایی‌های ذهنی و روانی دانش‌آموزان هم‌خوانی داشته و دست‌یافتنی باشد. محتوا جذاب و متنوع و در راستای اهداف تنظیم گردد. استفاده‌ی هرچه بیش‌تر از روش‌هایی که منجر به مشارکت خلاق و حضور فعال دانش‌آموز در فرایند یاددهی - یادگیری شود. هم‌چنین ارزش‌یابی منجر به تقویت حیطه‌ی عاطفی فراگیر شده و دور از شرایط اضطراب‌آور انجام پذیرد.

۲- تعیین اهداف درس قرآن با توجه به اهداف آموزشی و پرورشی دوره‌ی ابتدایی مصوب شورای عالی آموزش و پرورش.

۳- جامعیت آموزش قرآن با تأکید بر آموزش روخوانی و روان‌خوانی قرآن.

توضیح: جامعیت آموزش قرآن یعنی علاوه بر آموزش روخوانی، روان‌خوانی که هدف اصلی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی است، به سایر اهداف آموزش قرآن مانند آشنایی با برخی از دستورات اخلاقی و تربیتی قرآن متناسب با سن فراگیران و زیباخوانی قرآن و... توجه شود.

۴- در نظر گرفتن اهداف مشترک دوره‌ی ابتدایی در اهداف درس قرآن و توجه به ارتباط افقی درس قرآن با سایر دروس.

توضیح: در درس قرآن به اهداف تربیتی، اخلاقی، اجتماعی و... که از اهداف مشترک دوره‌ی ابتدایی است، توجه شده است.

۵- تأکید بر سهل‌الوصول بودن اهداف، محتوا، روش‌های تدریس و شیوه‌های ارزش‌یابی، با در نظر گرفتن اصول روان‌شناسی یادگیری.

توضیح: به‌عنوان مثال در آموزش روخوانی باید به برخی اصول توجه شود؛ مانند: استفاده از دانسته‌ها و تجربه‌های قبلی دانش‌آموزان، توجه به تکرار و تمرین و تجزیه‌ی اهداف به مراحل مختلف به منظور دست‌یابی تدریجی اهداف، به‌ویژه با توجه به استعدادهای فردی دانش‌آموزان، هم‌چنین ارزش‌یابی از توانایی‌های دانش‌آموزان باید به احساس موفقیت آن‌ها و تشویق ایشان به پیشرفت منجر شود.

۶- جذاب و دلپذیر بودن محتوا و روش‌های تدریس، با تأکید بر استفاده از هنر، به منظور دست‌یابی هرچه بیش‌تر به پیامدهای عاطفی آموزش.

۷- تناسب محتوا با نیازها، علایق و توانایی دانش‌آموزان.

۸- تأکید بیش‌تر بر مهارت‌های عملی نسبت به دانش نظری به‌ویژه مهارت‌های سمعی و بصری.

توضیح: آن‌چه در بیش‌تر قسمت‌های آموزش قرآن اهمیت دارد، کسب مهارت عملی است تا دانش نظری؛ برای مثال، چگونگی خواندن نماد تنوین (ـِ) اهمیت دارد نه تعریف آن و یا این‌که تنوین ترکیبی است از حرکات

۱- این اصول، حاکم بر همه‌ی اجزای برنامه‌ی آموزش است. از این‌رو برخی از آن‌ها توسط برنامه‌ریزان، برخی توسط کارشناسان و برخی توسط آموزگاران باید مورد توجه و عمل قرار گیرد.

کوتاه و نون ساکن؛ این اصل در انتخاب نوع رسم الخط نیز کارساز است. برای مثال، یکی از قواعد پرگفت و گوی روخوانی، چگونگی اشباع حرکت «هاء» ضمیر است. همان طور که می‌بینید حتی اسم این قاعده، سنگین و نامأنوس است، درحالی که با نوعی نگارش خاص، نیاز به بیان این قاعده و یادگیری آن کاملاً منتفی می‌شود؛ و دانش آموز می‌تواند بدون نیاز به این قاعده، موارد مربوط به آن را کاملاً صحیح بخواند.

۹- انعطاف‌پذیری روش‌های تدریس با در نظر گرفتن شرایط مختلف.

توضیح: استفاده از لوحه در آموزش قرآن بسیار اهمیت دارد، ولی اگر به هر دلیلی لوحه در دسترس نبود، آموزگار تدابیری بیندیشد تا نقش لوحه به شکل دیگری اجرا شود (از طریق نوشتن روی تابلو و...). یا اگر نوار آموزشی موجود نبود، با توجه به نقش نوار در زیباخوانی، خود آموزگار و یا احیاناً دانش‌آموزی که صوت زیبایی دارد آیات را تلاوت کند.

۱۰- تأکید بر الگوگیری در آموزش قرائت قرآن.

توضیح: در آموزش زیباخوانی قرآن به جای پرداختن به آموزش نظری تجوید، به طور عملی بر شنیدن قرائت آیات از نوار آموزشی و الگوگیری از آن تأکید می‌شود. در نوار آموزشی به طور نسبی تمام مهارت‌های تجوید و زیباخوانی رعایت شده است. دانش‌آموزان می‌توانند با تقلید و الگوگیری از نوار به طور عملی برخی از این مهارت‌ها را بیاموزند.

۱۱- مبتنی بودن آموزش روخوانی بر سیر سوادآموزی فارسی و استفاده از رسم الخط نزدیک به خط فارسی.
توضیح: با توجه به آموخته‌های دانش‌آموزان در درس فارسی، مصوت‌های شش‌گانه و صامت‌ها در درس قرآن تدریس نمی‌شود و دانش‌آموزان براساس آنچه در فارسی آموخته‌اند، بسیاری از کلمات و عبارات قرآنی را بدون هیچ‌گونه آموزش جدیدی می‌توانند بخوانند.

۱۲- کلمات و ترکیباتی که از قرآن برای آموزش روخوانی براساس سیر سوادآموزی انتخاب می‌شود، باید حتی الامکان در کتاب درسی به نحوی ارائه شود که ارتباط آن‌ها با آیات قرآنی احساس شود.

۱۳- اولویت دادن به روش‌های فعال تدریس و کار گروهی دانش‌آموزان.

توضیح: تقریباً در عموم مراحل آموزش روخوانی، تدریس با خواندن دانش‌آموزان آغاز می‌شود و معلم بیش‌تر نقش هدایت‌کننده دارد و تنها تدریس برخی موارد خاص مانند آموزش نمادهای جدید رسم الخط قرآن به عهده‌ی معلم است و یا در آموزش پیام‌های زندگی، این دانش‌آموزان هستند که به کمک یک‌دیگر و با بیان مصادیقی درباره‌ی پیام‌ها در فرایند یاددهی - یادگیری مشارکت جدی دارند.

۱۴- استفاده از فناوری آموزشی متناسب با قداست و شأن قرآن کریم.

توضیح: از سی‌دی یا نوارهای صوتی و تصویری مناسبی استفاده شود که در آن‌ها آهنگ و یا ریتم‌های نامناسب به کار نرفته باشد.

۱۵- ضرورت آموزش قرآن توسط آموزگار پایه.

دلایل ضرورت:

۱- هم‌خوانی با منطق کلی ضرورت تک‌معلمی در دوره‌ی ابتدایی.

۲- شناخت و ارتباط بیش‌تر آموزگار پایه با دانش‌آموزان.

۳- استفاده از فرصت‌های مناسب برای برقراری ارتباط افقی میان دروس، فقط برای آموزگار پایه ممکن است.

۴- امکان تنظیم فاصله‌ی جلسات تدریس در طول هفته فراهم می‌گردد و دیگر لزومی ندارد درس قرآن در دو ساعت پشت سر هم و در یک روز برگزار شود.

۱۶- ارتقای توانایی آموزگاران با استفاده از شیوه‌های متنوع و مؤثر.

توضیح: استفاده از روش‌هایی که زمینه‌ی تعلیم و تعلم همزمان را فراهم نموده و موجب ارتقای صلاحیت‌های حرفه‌ای آموزگاران می‌گردد؛ یعنی روش‌های آموزش به‌نحوی است که موجب ارتقای توانایی معلمان و انس و علاقه‌ی بیش‌تر آن‌ها به قرآن کریم می‌شود.

۱۷- استفاده از زمان و فضای مناسب برای آموزش قرآن.

توضیح: گاهی به دلایل مختلفی درس قرآن در آخرین ساعات روز آخر هفته تدریس می‌شود که اصلاً زمان مناسبی نیست.

۱۸- ضرورت استمرار در آموزش قرآن و رعایت تعدد و فاصله‌ی جلسات تدریس در طول هفته.

۱۹- اختصاص دادن مدت زمان آموزش لازم، برای دستیابی به اهداف درس قرآن.

۲۰- نظارت و پشتیبانی از برنامه‌ی آموزش قرآن به منظور تقویت جایگاه این درس در دوره‌ی ابتدایی.

۲۱- وجود ویژگی‌های زیر در شیوه‌های ارزش‌یابی:

الف - تقویت علاقه‌ی دانش‌آموزان نسبت به یادگیری.

ب - توجه به دو اصل تشویق و احساس موفقیت در فرایند ارزش‌یابی.

پ - حفظ و تقویت منزلت و اهمیت درس قرآن در میان سایر دروس.

در ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان باید از سخت‌گیری‌های بی‌جا و یا سهل‌انگاری پرهیز کرد.

ت - حرکت از ارزش‌یابی توصیفی به سمت ارزش‌یابی کمی. در شرایط فعلی ارزش‌یابی این درس در پایه‌ی

اول و دوم ابتدایی توصیفی و در سایر پایه‌ها مانند سایر دروس کمی است.

ث - توجه به اصل تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان.

ج - دور بودن از محیط‌های اضطراب‌آور.

۲۲- اشاعه‌ی برنامه‌ی آموزش قرآن از راه‌های گوناگون، به‌ویژه بهره‌گیری از اولیای دانش‌آموزان و صدا و

سیما.

توضیح: باید از راه‌های مختلف اولیای دانش‌آموزان را با اهداف، روش‌های تدریس و سطوح مورد انتظار

یادگیری دانش‌آموزان در درس قرآن آشنا کرد.

اهداف کلی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی

- ۱- آشنایی با قرآن کریم به‌عنوان کلام الهی و کتاب آسمانی.
- ۲- تقویت انس و علاقه به قرآن کریم و یادگیری آن.
- ۳- توانایی روخوانی قرآن به‌صورت شمرده و آرام از روی مصحف با رسم الخطّ آموزشی.
- ۴- توانایی خواندن آیات کتاب درسی به‌صورت روان یا آهنگین.
- ۵- آشنایی با قواعد ضروری روخوانی قرآن.
- ۶- حفظ برخی از سوره‌های کوتاه کتاب درسی.
- ۷- آشنایی با برخی از داستان‌های قرآن کریم.
- ۸- فراگیری معنای برخی از کلمات ساده و عبارات کوتاه قرآن.
- ۹- ایجاد و تقویت علاقه به شنیدن، خواندن و فهم معنای آیات قرآن کریم.
- ۱۰- آشنایی با مفهوم برخی از پیام‌های قرآن.
- ۱۱- شناخت و تقویت استعداد‌های دانش‌آموزان، در گرایش‌های مختلف آموزش قرآن.

اهداف کلی آموزش قرآن در پایه‌ی پنجم ابتدایی

- ۱- به شنیدن قرائت زیبای قرآن علاقه نشان می‌دهد.
- ۲- به زیبا خواندن قرآن و حفظ برخی از سوره‌ها و پیام‌های قرآنی کتاب علاقه‌مند است.
- ۳- علاقه‌مند است معنای آیات و قرآن را بداند.
- ۴- دوست دارد در جلسات و برنامه‌های قرآنی شرکت کند.
- ۵- با نحوه‌ی خواندن حروف مقطعه آشنا می‌شود.
- ۶- با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۷- با مفاهیم ساده‌ی پیام‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۸- معنای برخی از کلمات آشنا و ساده‌ی قرآن را می‌داند.
- ۹- سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را به صورت روان یا آهنگین می‌خواند.
- ۱۰- آیات قرآن را به کمک خط آموزشی به صورت شمرده می‌خواند.
- ۱۱- مفهوم پیام‌های قرآنی کتاب را به زبان ساده بیان کند.
- ۱۲- برخی از عبارات ساده و کوتاه قرآن را معنا می‌کند.

جدول اهداف آموزش قرآن در دوره ابتدایی

پایه	موضوع	اول	دوم	سوم
	گوش دادن و قرائت سوره‌ها و آیات قرآن کریم	<p>۱- در خواندن آهنگین و جمعی سوره‌های کتاب درسی، مشارکت می‌کند.</p> <p>۲- با گوش دادن به قرائت آیات قرآن و نگاه کردن به عبارات آن‌ها، سوره‌های کتاب را به صورت آهنگین می‌خواند.</p>	<p>۱- سوره‌های کتاب را (از طریق گوش دادن توار و تثنان دادن خط کتاب) ساده یا آهنگین می‌خواند.</p> <p>۲- سوره‌های حمد، توحید، ناس و عصر را از حفظ می‌خواند.</p>	<p>سوره‌های کوتاه کتاب را (با نشان دادن خط) به صورت روان یا آهنگین می‌خواند.</p>
	روخوانی	<p>برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی کتاب را براساس سوادآموزی فارسی می‌خواند.</p>	<p>سوره‌ها و عبارات قرآنی هر درس را به صورت ساده و شمرده می‌خواند.</p>	<p>سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را به صورت ساده و شمرده می‌خواند.</p>
	قواعد روخوانی	-	<p>برخی از نشانه‌ها و نمادهای رسم الخط قرآن را می‌شناسد.</p>	<p>۱- نشانه‌ها و نمادهای رسم الخط قرآن را می‌شناسد.</p> <p>۲- با چگونگی وقف در آیات و عبارات قرآنی آشنا می‌شود.</p>
	پیام قرآنی	-	<p>با مفاهیم ساده‌ی برخی از پیام‌های قرآنی آشنا شده و می‌تواند مفهوم آن را با زبان کودکانه بیان کند.</p>	<p>با مفاهیم ساده‌ی برخی از پیام‌های دیگر قرآنی آشنا شده و می‌تواند مفهوم آن را با زبانی کودکانه بیان کند.</p>
	معنای کلمات و عبارات	<p>با معنای برخی از عبارات ساده‌ی قرآن (به زبان کودکانه یا شعر) آشنا می‌شود.</p>	<p>معنای برخی از کلمات ساده‌ی پیام‌های قرآنی کتاب را می‌داند.</p>	<p>معنای برخی از کلمات آشنا و ساده‌ی قرآنی را می‌داند.</p>
	داستان	<p>با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.</p>	<p>با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.</p>	<p>با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.</p>
	انس و علاقه به قرآن و یادگیری آن	<p>۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره‌های کتاب علاقه تثنان می‌دهد.</p> <p>۲- دوست دارد کتاب قرآن خود را پاکیزه نگاه دارد.</p>	<p>۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره‌های کتاب علاقه تثنان می‌دهد.</p> <p>۲- دوست دارد کتاب خود را پاکیزه نگاه دارد و به آن احترام بگذارد.</p> <p>۳- با بعضی از آداب خواندن قرآن آشنا می‌شود.</p>	<p>به شنیدن قرائت زیبا سوره‌های کتاب و خواندن زیبای آن علاقه‌مند است.</p>

جدول اهداف آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی

پایه	موضوع	چهارم	پنجم
پایه	موضوع		
	گوش دادن و قرائت سوره‌ها و آیات قرآن	سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را (از طریق گوش دادن و نشان دادن خط کتاب) به‌صورت روان یا آهنگین می‌خواند.	سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را (از طریق گوش دادن و نشان دادن خط کتاب) به‌صورت روان یا آهنگین می‌خواند.
	روخوانی	سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را به‌صورت روان یا آهنگین می‌خواند.	۱- سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را به‌صورت روان یا آهنگین می‌خواند. ۲- آیات قرآن را با کمک خط آموزشی به‌صورت شمرده می‌خواند.
	قواعد روخوانی	۱- عبارات قرآنی دارای حروف ناخوانا را صحیح می‌خواند. ۲- قواعد وقف را در آخر آیات و عبارات قرآنی رعایت می‌کند.	۱- با نحوه‌ی خواندن حروف مقطع آشنا می‌شود. ۲- با نحوه‌ی خواندن صحیح حروف دارای علامت آشنا می‌شود. ۳- با نحوه‌ی خواندن صحیح نون ساکن نزد تثنیض آشنا می‌شود.
	پیام قرآنی	با مفاهیم ساده برخی از پیام‌های دیگر قرآنی آشنا شده و می‌تواند مفهوم آن‌ها را با زبانی کودکانه بیان کند.	با مفاهیم ساده‌ی برخی از پیام‌های دیگر قرآنی آشنا شده و می‌تواند مفهوم آن را با زبان کودکانه بیان کند.
	معنای کلمات و عبارات	۱- معنای برخی کلمات آشنا و ساده قرآن را می‌داند. ۲- برخی از عبارات ساده و کوتاه قرآن را معنا می‌کند.	۱- معنای برخی از کلمات آشنا و ساده‌ی قرآن را می‌داند. ۲- برخی از عبارات ساده و کوتاه قرآن را معنا می‌کند.
	داستان	با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.	با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
	انس و علاقه به قرآن و یادگیری آن	۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره‌ها و عبارات قرآنی و زیبا خواندن آن‌ها علاقه‌مند است. ۲- به حفظ برخی از سوره‌ها و پیام‌های قرآنی علاقه‌مند است. ۳- دوست دارد در جلسات قرآنی شرکت کند. ۴- علاقه دارد معنای آیات و عبارات قرآنی کتاب را بداند.	۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره‌ها و عبارات قرآنی و زیبا خواندن آن‌ها علاقه‌مند است. ۲- به حفظ برخی از عبارات قرآنی و پیام‌های قرآنی علاقه‌مند است. ۳- علاقه‌مند است معنای آیات قرآن را بدانند. ۴- دوست دارد در جلسات قرآنی شرکت کند.

جدول وسعت و توانی مفاهیم و مهارت‌های آموزش قرآن دوره ابتدایی

پایه سوفصل	پنجم	چهارم	سوم	دوم	اول	پایه سوفصل
گوش دادن و قرائت توار آموزشی	شرکت در جمع خوانی فرازهای انتخابی از سوره‌های مختلف در کتاب درسی	شرکت در جمع خوانی سوره سوره از جزء سی‌ام و عبارات برگزیده از سوره‌های قرآن در کتاب درسی	شرکت در جمع خوانی اذکار نماز و دوازده سوره از جزء سی‌ام	شرکت در جمع خوانی چهارده سوره‌ی کوتاه از جزء سی‌ام	شرکت در جمع خوانی هفت سوره‌ی کوتاه از جزء سی‌ام	روخوانی و روان خوانی
	روان خوانی فرازهای قرآنی کتاب درسی و روخوانی مصحف شریف	روان خوانی سوره‌ها و عبارات‌های قرآنی کتاب درسی	روان خوانی، سوره‌ها و روخوانی عبارات قرآنی کتاب درسی و اذکار نماز	روخوانی سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب درسی	روخوانی برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی براساس سوادآموزی فارسی	
نمادهای خاص رسم الخط قرآن	خواندن صحیح حروف مقطعه و کلماتی که دارای علامت مد هستند و خواندن ترکیب‌های دارای النغای دو ساکن	توانایی خواندن صحیح کلمات و عبارات آیات کتاب درسی که دارای حروف ناخوانای غیرمتماز هستند.	۱- رعایت نسبی قواعد وقف ۲- خواندن کلماتی که دارای کرسی همزه (ی، و) است.	خواندن کلماتی که دارای «الف» کوچک، کاف بی سرکج، سه‌ة، تنوین، همزه، حروف توخالی و اتصالات است.	خواندن کلمات دارای تشدید و کلماتی که به حروف ناخوانای متمم ختم می‌شود.	آشنایی با پیام قرآن
	آشنایی با ترجمه‌ی آیات و عبارات قرآنی کتّاب درسی و معنای برخی کلمات، ترکیب‌ها و عبارات ساده و پرکاربرد قرآن	آشنایی با ترجمه‌ی آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی و معنای برخی کلمات، ترکیب‌ها و عبارات ساده و پرکاربرد قرآن	آشنایی با معنای برخی کلمات و ترکیب‌های ساده	آشنایی با معنای برخی کلمات ساده‌ی قرآن	آشنایی با معنای برخی سوره‌ها به زبان ساده کوچک‌گانه یا به صورت شعر	
داستان	آشنایی با چند داستان قرآنی	آشنایی با چند داستان قرآنی	آشنایی با چند داستان قرآنی	آشنایی با چند داستان قرآنی	آشنایی با چند داستان قرآنی	داستان

جدول راهنمای آموزش درس کتاب آموزش قرآن پایه پنجم ابتدایی

شماره درس	عنوان درس	اهداف	مفاهیم و مهارت‌ها	فعالیت‌های یادگیری	مواد و تجهیزات	روش‌های ارزشیابی
۱	سوره بقره آیات ۱ تا ۵	<ol style="list-style-type: none"> ۱- توانایی خواندن آیات ۱ تا ۵ سوره بقره ۲- آشنایی اجمالی با رسم الخط قرآن کامل ۳- توانایی نسبی خواندن آیات ۱ تا ۱۶ سوره بقره از روی قرآن کامل ۴- آشنایی با حروف مقطعه و توانایی خواندن صحیح این حروف ۵- آشنایی با پیام قرآن درباره قرآن ۶- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره قرآن ۲- معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات ساده قرآنی ۳- روخوانی آیات ۱ تا ۵ سوره بقره ۴- کسب مهارت صحیح خواندن حروف مقطعه 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- روخوانی آیات قرآنی درس ۲- گوش دادن و قرائت نوار آموزشی ۳- کار گروهی درباره پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس» ۵- روخوانی آیات درس از روی قرآن کامل 	کتاب آموزش قرآن، نوار آموزشی قرآن، قرآن کامل	گروهی و فردی به صورت شفاهی
۲	سوره یس آیات ۱ تا ۱۱	<ol style="list-style-type: none"> ۱- توانایی خواندن آیات ۱ تا ۱۱ سوره یس ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۱ تا ۲۷ سوره یس از روی قرآن کامل ۳- آشنایی با پیام قرآنی درباره تعاون و همکاری ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره قرآن ۲- معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات ساده قرآنی ۳- روخوانی آیات ۱ تا ۱۱ سوره یس 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- روخوانی آیات قرآنی درس ۲- گوش دادن و قرائت نوار آموزشی ۳- کار گروهی درباره پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس» ۵- روخوانی آیات درس از روی قرآن کامل 	کتاب آموزش قرآن، نوار آموزشی قرآن، قرآن کامل	گروهی و فردی به صورت شفاهی
۳	سوره ق آیات ۱ تا ۱۱	<ol style="list-style-type: none"> ۱- توانایی خواندن آیات ۱ تا ۱۱ سوره ق ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۱ تا ۱۵ سوره ق از روی قرآن کامل ۳- آشنایی با پیام قرآنی درباره آداب شنیدن قرآن ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره آداب شنیدن قرآن ۲- معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات ساده قرآنی ۳- روخوانی آیات ۱ تا ۱۱ سوره ق 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- روخوانی آیات قرآنی درس ۲- گوش دادن و قرائت نوار آموزشی ۳- کار گروهی درباره پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس» ۵- روخوانی آیات درس از روی قرآن کامل 	کتاب آموزش قرآن، نوار آموزشی قرآن، قرآن کامل	گروهی و فردی به صورت شفاهی

جدول راه‌نمای آموزش دروس کتاب آموزش قرآن پایه‌ی پنجم ابتدایی

شماره‌ی درس	عنوان درس	اهداف	مفاهیم و مهارت‌ها	فعالیت‌های یادگیری	مواد و تجهیزات	روش‌های ارزش‌یابی
۴	سوره‌ی هود آیات ۷۳ تا ۶۹	۱- توانایی خواندن آیات ۶۹ تا ۷۳ سوره‌ی هود	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی نتیجه نیک و بد اعمال ما به خودمان باز می‌گردد.	۱- روش‌های آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی نتیجه نیک و بد ما به خودمان باز می‌گردد.	کتاب آموزش قرآن، نوار آموزشی قرآن کامل	گروهی و فردی به‌صورت شفاهی
		۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۶۳ تا ۸۱ سوره‌ی هود از روی قرآن کامل	۲- معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات ساده‌ی قرآنی	۲- گوش دادن و قرائت نوار آموزشی پیام قرآنی	۱- روش‌های آشنایی آیات قرآنی درس ۲- گوش دادن و قرائت نوار آموزشی ۳- کار گروهی درباره‌ی پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس» ۵- روش‌های آشنایی آیات درس از روی قرآن کامل	
۵	سوره‌ی بقره آیه‌ی ۱۷۷	۱- توانایی خواندن آیه‌ی ۱۷۷ سوره‌ی بقره	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی وفای به عهد	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی وفای به عهد		
		۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۱۷۷ تا ۱۸۱ سوره‌ی بقره از روی قرآن کامل	۲- معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات ساده‌ی قرآنی	۲- کسب مهارت صحیح خواندن علامت مد ۳- روش‌های آشنایی آیات ۱۷۷ سوره‌ی هود ۴- روش‌های آشنایی از روی قرآن کامل		
۶	سوره‌ی الرّحمن آیات ۱ تا ۱۳	۱- توانایی خواندن آیات ۱ تا ۱۳ سوره‌ی الرّحمن	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی این که خداوند اولین معلم قرآن است.	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی این که خداوند اولین معلم قرآن است.		
		۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۱ تا ۴۰ سوره‌ی الرّحمن از روی قرآن کامل	۲- معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات ساده‌ی قرآنی	۲- روش‌های آشنایی از روی قرآن کامل		

جدول راهنمای آموزش درس کتاب آموزش قرآن پایه پنجم ابتدایی

شماره درس	عنوان درس	اهداف	مفاهیم و مهارت‌ها	فعالیت‌های یادگیری	مواد و تجهیزات	روش‌های ارزش‌یابی
۷	سوره‌ی بقره آیه‌ی ۲۵۹	<ol style="list-style-type: none"> ۱- توانایی خواندن آیه‌ی ۲۵۹ سوره‌ی بقره ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۲۵۳ تا ۲۵۹ سوره‌ی بقره از روی قرآن کامل ۳- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی قادر بودن خدا ۴- آشنایی با داستان عزیز ۵- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات قرآنی ۶- توانایی نسبی و علاقه‌مندی به خواندن از روی قرآن کامل 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی نماز خواندن ۲- معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات ساده‌ی قرآنی ۳- کسب مهارت صحیح خواندن نون کوچک ۴- روخوانی آیات ۷۵ تا ۷۸ سوره‌ی حج ۵- خواندن ترکیبات دارای (ن) کوچک 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- روخوانی آیات قرآنی ۲- گوش دادن و قرائت نوار آموزشی ۳- کارگروهی درباره‌ی پیام قرآنی ۴- کارگروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس» ۵- روخوانی آیات درس از روی قرآن کامل 	کتاب آموزش قرآن، نوار آموزشی قرآن، قرآن کامل	گروهی و فردی به صورت شفاهی
۸	سوره‌ی حج آیات ۷۵ تا ۷۸	<ol style="list-style-type: none"> ۱- توانایی خواندن آیات ۷۵ تا ۷۸ سوره‌ی حج ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۷۳ تا ۷۵ سوره‌ی حج از روی قرآن کامل ۳- مهارت خواندن (ن) کوچک در ترکیبات ۴- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی نماز خواندن ۵- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات قرآنی 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی نماز شکرگزاری ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی ۳- خواندن ترکیبات دارای (ن) کوچک 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- روخوانی آیات قرآنی ۲- گوش دادن و قرائت نوار آموزشی ۳- کارگروهی درباره‌ی پیام قرآنی ۴- کارگروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس» ۵- روخوانی آیات درس از روی قرآن کامل 	کتاب آموزش قرآن، نوار آموزشی قرآن، قرآن کامل	گروهی و فردی به صورت شفاهی
۹	سوره‌ی انعام آیات ۹۵ تا ۹۸	<ol style="list-style-type: none"> ۱- توانایی خواندن آیات ۹۵ تا ۹۸ سوره‌ی حج ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۹۵ تا ۱۰۱ سوره‌ی انعام از روی قرآن کامل ۳- توانایی نسبی و علاقه‌مندی به خواندن از روی قرآن کامل ۴- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی نماز شکرگزاری ۵- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات قرآنی 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی نماز شکرگزاری ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی ۳- خواندن ترکیبات دارای (ن) کوچک 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- روخوانی آیات قرآنی ۲- گوش دادن و قرائت نوار آموزشی ۳- کارگروهی درباره‌ی پیام قرآنی ۴- کارگروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس» ۵- روخوانی آیات درس از روی قرآن کامل 	کتاب آموزش قرآن، نوار آموزشی قرآن، قرآن کامل	گروهی و فردی به صورت شفاهی

جدول راه‌نمای آموزش درس کتاب آموزش قرآن پایه پنجم ابتدایی

شماره درس	عنوان درس	اهداف	مفاهیم و مهارت‌ها	فعالیت‌های یادگیری	مواد و تجهیزات	روش‌های ارزش‌یابی
۱۰	سوره انعام آیات ۱۶ تا ۱۶۵	<ol style="list-style-type: none"> ۱- توانایی خواندن آیات ۱۶ تا ۱۶۵ سوره انعام ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۱۵۸ تا ۱۶۵ سوره انعام از روی قرآن کامل ۳- آشنایی با پیام قرآنی درباره رعایت عدل و احسان نسبت به دیگران ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات قرآنی 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره صلح و آشتی بین برادران دینی ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۵۲ تا ۶۸ سوره شعراء 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- روخوانی آیات ۲- گوش‌دادن و قرائت نوار آموزشی ۳- کار گروهی درباره پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس» ۵- روخوانی آیات درس از روی قرآن کامل 	کتاب آموزش قرآن، نوار آموزشی قرآن، قرآن کامل	گروهی و فردی به‌صورت شفاهی
۱۱	سوره شعراء آیات ۵۲ تا ۶۸	<ol style="list-style-type: none"> ۱- توانایی خواندن آیات ۵۲ تا ۶۸ سوره شعراء ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۴۰ تا ۸۳ سوره شعراء از روی قرآن کامل ۳- توانایی نسبی و علاقه‌مندی به خواندن از روی قرآن کامل ۴- آشنایی با پیام قرآنی درباره صلح و آشتی بین برادران دینی ۵- آشنایی با داستان عاقبت فرعون ۶- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات قرآنی 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره برخوردن بخشیدن ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۱۳۳ تا ۱۳۹ سوره آل عمران 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- روخوانی آیات ۲- گوش‌دادن و قرائت نوار آموزشی ۳- کار گروهی درباره پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس» ۵- روخوانی آیات درس از روی قرآن کامل 	کتاب آموزش قرآن، نوار آموزشی قرآن، قرآن کامل	گروهی و فردی به‌صورت شفاهی
۱۲	سوره آل عمران آیات ۱۳۳ تا ۱۳۹	<ol style="list-style-type: none"> ۱- توانایی خواندن آیات ۱۳۳ تا ۱۳۹ سوره آل عمران ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۱۳۳ تا ۱۴۰ سوره آل عمران از روی قرآن کامل ۳- آشنایی با پیام قرآنی فروردین بخشیدن ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات قرآنی 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره فروردین بخشیدن ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۱۳۳ تا ۱۳۹ سوره آل عمران 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- روخوانی آیات ۲- گوش‌دادن و قرائت نوار آموزشی ۳- کار گروهی درباره پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس» ۵- روخوانی آیات درس از روی قرآن کامل 	کتاب آموزش قرآن، نوار آموزشی قرآن، قرآن کامل	گروهی و فردی به‌صورت شفاهی

جدول راهنمای آموزش دروس کتاب آموزش قرآن پایه پنجم ابتدایی

شماره درس	عنوان درس	اهداف	مفاهیم و مهارت‌ها	فعالیت‌های یادگیری	مواد و تجهیزات	روش‌های ارزشیابی
۱۳	سوره‌ی اسراء آیات ۲۳ تا ۲۸	<ol style="list-style-type: none"> ۱- توانایی خواندن آیات ۲۳ تا ۲۸ سوره‌ی اسراء ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۱۸ تا ۲۸ سوره‌ی اسراء از روی قرآن کامل ۳- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی دعا برای والدین ۴- توانایی نسبی و علاقه‌مند به خواندن از روی قرآن کامل ۵- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات قرآنی 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی پرسش از عالم دینی ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۲۳ تا ۲۸ سوره‌ی اسراء 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- روخوانی آیات قرآنی درس ۲- گوش دادن و قرائت نوار آموزشی ۳- کار گروهی درباره‌ی پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس» ۵- روخوانی آیات درس از روی قرآن کامل 	کتاب آموزش قرآن، نوار آموزشی قرآن، قرآن کامل	گروهی و فردی به صورت شفاهی
۱۴	سوره‌ی بقره آیات ۳۴ تا ۳۹	<ol style="list-style-type: none"> ۱- توانایی خواندن آیات ۳۴ تا ۳۹ سوره‌ی بقره ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۳۰ تا ۴۸ سوره‌ی بقره از روی قرآن کامل ۳- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی پرسش از عالم دینی ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات قرآنی 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی روزه و ترتیل خواندن قرآن ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۳۴ تا ۳۹ سوره‌ی بقره 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- روخوانی آیات قرآنی درس و ترتیل ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۱۸۳ تا ۱۸۶ سوره‌ی بقره 	کتاب آموزش قرآن، نوار آموزشی قرآن، قرآن کامل	گروهی و فردی به صورت شفاهی
۱۵	سوره‌ی بقره آیات ۱۸۳ تا ۱۸۶	<ol style="list-style-type: none"> ۱- توانایی نسبی خواندن آیات ۱۸۳ تا ۱۸۶ سوره‌ی بقره از روی قرآن کامل ۲- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی روزه و ترتیل خواندن قرآن ۳- توانایی نسبی و علاقه‌مند به خواندن از روی قرآن کامل ۵- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات قرآنی 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی روزه و ترتیل خواندن قرآن ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۱۸۳ تا ۱۸۶ سوره‌ی بقره 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- روخوانی آیات قرآنی درس و ترتیل ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۱۸۳ تا ۱۸۶ سوره‌ی بقره 	کتاب آموزش قرآن، نوار آموزشی قرآن، قرآن کامل	گروهی و فردی به صورت شفاهی

به منظور دست‌یابی به اهداف آموزش قرآن در پایه‌ی پنجم ابتدایی محتوای کتاب آموزش قرآن شامل ۱۵ درس می‌باشد. این محتوا دانش‌آموزان را در رسیدن به اهداف موردنظر، یاری می‌کند که از شش قسمت تشکیل شده است:

الف – آیات درس: آیات درس، بخش اصلی محتوای هر درس را تشکیل می‌دهد. این بخش، شامل آیاتی از سوره‌های بقره، یس، ق، هود، الرّحمن، حج، أنعام، شعراء، آل عمران و اسراء است. آیات درس، علاوه بر کتاب درسی، در نوار آموزشی نیز قرائت شده است که هر کدام به گونه‌ای موجب کسب مهارت خواندن قرآن می‌شود.

تذکر مهم

به منظور تقویت انس دانش‌آموزان با قرآن کریم، آیات دروس ترجمه شده است. از آن‌جا که آنان موظف به حفظ ترجمه‌ی آیات و همچنین مفاهیم بخش «کار در کلاس» نیستند، این موارد در ارزش‌یابی پایانی، در نظر گرفته نمی‌شود. می‌توانید از دانش‌آموزانی که در این زمینه علاقه و توانایی بیش‌تری از خود نشان می‌دهند، به شیوه‌ی مناسب تشویق و تقدیر کنید و برای آنان در ارزش‌یابی مستمر، نمره و امتیاز خاصی قائل شوید.

ب – قاعده: حروف مقطعه، علامت مد و چگونگی خواندن نون کوچک (ن) از مواردی است که در پایه‌ی پنجم به آن پرداخته شده و دانش‌آموزان با آن‌ها آشنا می‌شوند و در روخوانی و قرائت آن‌ها را به کار می‌بندند.

ج – پیام قرآنی: این پیام، آیه یا عبارتی کوتاه و زیبا از قرآن کریم است که دارای معنایی ارزشمند و متناسب با کودکان، درباره‌ی موضوعات اعتقادی، اخلاقی، تربیتی، اجتماعی و ... است؛ مانند:

وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ : به عهد خود وفا کنید. **اسراء، ۳۴**

پیام‌های قرآنی مورد استفاده در کتاب درسی، معمولاً دارای ویژگی‌های زیر است:

۱- موضوع آن‌ها برای دانش‌آموزان قابل درک است؛

۲- کوتاه و پرمعناست.

۳- دانش‌آموزان می‌توانند مثال‌ها و نمونه‌های عملی از زندگی روزمره‌ی خود را برای آن‌ها بیان کنند. با توجه به این که مهارت تدبیر و تفکر درباره‌ی آیات قرآنی یکی از شاخص‌های آموزش جامع قرآنی است؛ «پیام قرآنی» در کتب آموزش قرآن دوره‌ی ابتدایی، فراهم‌کننده‌ی چنین فرصتی است. دانش‌آموزان به‌وسیله‌ی گفت‌وگو و مشورت با دوستان خود به مصداق‌هایی از مفهوم آیه در زندگی کودکان‌های خودشان می‌رسند. این فعالیت، کودکان را یاری می‌دهد تا درباره‌ی آیه فکر کنند و مفهوم آن را درک کرده و سپس مصداق‌های آن را در زندگی خود یافته و بیان کنند. این‌گونه پیام‌های قرآنی موجب کسب توانایی نسبی اندیشه در مفاهیم آیات قرآن کریم شده و زمینه‌ساز عمل به آموزه‌های قرآنی می‌گردند.

هم‌چنین از آن‌جا یکی از اهداف مهم دوره‌ی ابتدایی، تقویت زمینه‌های تربیتی و پرورشی کودکان است. از این‌رو، آموزش پیام‌های قرآنی یکی از مناسب‌ترین راه‌های انس دانش‌آموزان با مفاهیم ارزنده‌ی تربیتی و اخلاقی قرآن کریم می‌باشد. پیام‌های قرآنی، درس یادگیری قرآن را معنادار کرده و دانش‌آموزان را به دریافت معنای آیات و عبارات قرآن علاقه‌مند می‌سازد. ضمناً بهترین فرصت را برای مشارکت دانش‌آموزان در فرایند یاددهی – یادگیری

فراهم می‌کند؛ زیرا دانش‌آموزان با بحث‌های گروهی، برای این پیام‌ها مصادیق جدیدی یافته و بیان می‌کنند و آموزگار نیز یافته‌های آن‌ها را تصحیح و تکمیل می‌نماید. به این ترتیب، دانش‌آموزان، یادگیری خود را توسعه داده و به اعتقادات و باورهایشان عمق می‌بخشند. پیام‌های قرآنی به شیوه‌ی ساده و مؤثر، دانش‌آموزان را با خطوط اصلی قرآن کریم برای یک زندگی سعادت‌مند آشنا می‌سازد.

آموزگاران محترم می‌توانند برای تدریس پیام قرآنی هر درس، شیوه‌ای جدید به کار گیرند و بدون این که وقت چندان زیادی در کلاس صرف شود، با مشارکت دانش‌آموزان، آن‌ها را با مفهوم پیام آشنا سازند. علاوه بر این، ساعت‌های کلاس قرآن را با شادابی و نشاط برگزار کنند. هم‌چنین انگیزه‌ی یادگیری و حتی حفظ اختیاری پیام‌ها را در دانش‌آموزان تقویت نمایند.

د- داستان‌های قرآنی: یکی از روش‌های جذاب ارائه‌ی مفاهیم، بیان آن‌ها به شیوه‌ی داستان است. داستان‌های قرآنی می‌توانند به‌طور غیرمستقیم، زمینه‌ی مناسبی برای تقویت ایمان کودکان به خدا، عالم‌غیب و آشنایی با پیامبران و اولیای الهی، جبهه‌ی حق و باطل و ... فراهم آورد.

وجود داستان در کتاب آموزش قرآن، آموزش را جذاب و متنوع می‌کند و موجب افزایش علاقه و انگیزه‌ی کودکان به این درس می‌شود. از آن‌جا که داستان‌های قرآنی شامل مطالب بسیار ارزنده و جاودانه‌ی اعتقادی، اخلاقی و ... می‌باشد، یکی از بهترین راه‌هایی است که ریشه‌ی شجره‌ی طیبه‌ی ایمان را در جان کودکان دوانده و برای همیشه آن‌ها را از ثمره‌ی آن بهره‌مند می‌سازد.

بیان داستان‌های قرآنی در درس قرآن، راه تولیدات متنوع و جذاب کتاب‌های کمک‌آموزشی، نوارهای صوتی و تصویری و ... را نیز باز می‌کند. در ضمن والدین دانش‌آموزان، معمولاً با این داستان‌ها آشنا هستند، این آشنایی زمینه‌ی ارتباط آن‌ها را با درس قرآن و گفت‌وگو با کودکان خود درباره‌ی این درس فراهم می‌سازد.

ه- کار در کلاس: به منظور علاقه‌ی بیش‌تر دانش‌آموزان به قرآن و فراهم آوردن زمینه‌ی درک و فهم تدریجی عبارات ساده و کوتاه قرآن، در هر درسی، بخشی به عنوان «کار در کلاس» در نظر گرفته شده است. این بخش به روش یادگیری مشارکتی و به صورت گروهی توسط دانش‌آموزان انجام می‌شود. معلم پاسخ را از یک گروه می‌پرسد؛ اگر پاسخ، نادرست بود یک گروه دیگر جواب می‌دهد تا به‌طور غیرمستقیم دانش‌آموزان به نادرستی پاسخ اول پی‌برند.

فراگیری مطالب این بخش توسط دانش‌آموزان می‌تواند به عنوان فعالیت‌های آزاد خارج از کلاس در ارزش‌یابی مستمر دانش‌آموزان منظور شود؛ ولی عدم یادگیری آن‌ها نباید در ارزش‌یابی مستمر و پایانی منجر به کسر نمره‌ای از دانش‌آموزان گردد.

و- مصحف کامل: دانش‌آموز زمانی احساس می‌کند که قرآن خواندن را یاد گرفته است که بتواند به‌طور نسبی مصحف کامل را بخواند. از این‌رو، برای دستیابی به این هدف - که مهم‌ترین هدف آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی است - در این پایه‌ی تحصیلی، دو فعالیت در برنامه‌ی آموزش قرآن گنجانده شده است.

۱- در پایان هر درس، صفحه‌ای از مصحف کامل که آیات درس در آن وجود دارد عیناً آورده شده است تا دانش‌آموزان ضمن انجام تکلیف «انس با قرآن در خانه» آیات این صفحه را قرائت و تمرین کنند. این تمرین ابتدا در خانه و سپس در کلاس انجام می‌شود.

۲- در شش درس کتاب، یعنی درس‌های ۵، ۷، ۹، ۱۱، ۱۳ و ۱۵، یک زنگ کامل به خواندن از روی مصحف کامل اختصاص داده شده است.

از این رو از سال ۸۴ به تدریج برای هر مدرسه‌ی ابتدایی در سراسر کشور تعدادی مصحف کامل برای همین منظور فرستاده شده است. امیدواریم مدرسه‌ی شما نیز این مصحف‌ها را دریافت کرده باشد. در این صورت از این مصحف‌ها برای زنگ خاص «خواندن از روی قرآن» استفاده می‌کنید و در غیر این صورت، سعی کنید با همکاری مدیر محترم مدرسه و انجمن اولیا و مربیان، حداقل حدود ۲۰ جلد قرآن کامل برای مدرسه تهیه کنید؛ یا می‌توان دانش‌آموزان را تشویق کرد هر کس که می‌تواند یک جلد قرآن کریم برای استفاده در این ساعات همراه خود به مدرسه بیاورد.

ز – انس با قرآن در خانه: در پایان هر درس برای تقویت مهارت در به کار بردن قواعد و تمرین بیشتر در روخوانی، تمرین‌هایی به عنوان تکلیف در خانه در نظر گرفته شده است. برای بهره‌گیری بیشتر از این بخش لازم است به نکات زیر توجه شود:

- ۱- این بخش، به عنوان تکلیف دانش‌آموزان است و باید آموزگار بر انجام آن توسط دانش‌آموزان، نظارت داشته باشد و پاسخ صحیح تمرین‌ها را کنترل و بررسی کند.
- ۲- تمرین‌های این بخش، تقویت مهارت روخوانی و انس با قرآن در خانه را بر عهده دارد. از این رو، نباید از این پرسش‌ها به عنوان نمونه، سؤال برای امتحانات پایانی استفاده شود.
- ۳- تشویق دانش‌آموزان در انجام این تکلیف و بازبینی و کنترل آن‌ها ضروری است، ولی باید توجه داشت نباید این کنترل و جدیت را با سخت‌گیری اشتباه کرد.
- ۴- پرسش از تمرین‌های انس با قرآن در خانه، می‌تواند به عنوان بخشی از ارزش‌یابی مستمر دانش‌آموزان منظور گردد.

قابل ذکر است دانش‌آموزانی که به نحوی تکلیف انس با قرآن در خانه را انجام نداده‌اند باید به شیوه‌ی مناسبی به انجام این تکلیف در خانه تشویق و ترغیب شوند.

ضمناً توجه داشته باشید آخرین تمرین انس با قرآن در خانه در تمام دروس، روخوانی آیات درس از روی قرآن کامل است. این صفحات به منظور آشنایی بیشتر دانش‌آموزان با قرآن کامل، احساس توانایی و اعتماد به نفس در خواندن آن و تحقق هدف آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی اختصاص یافته است.

دانش‌آموزان این صفحه‌ی قرآنی را به میزانی که در وقت مقرر مقدور است، تمرین کرده و در کلاس می‌خوانند، این کار جرأت آن‌ها را در مراجعه به قرآن کامل می‌افزاید و دانش‌آموزان باور می‌کنند که تلاش چندساله‌ی آن‌ها به توانایی خواندن قرآن منجر شده است. به این نکته توجه کنید! هر چند که انجام تمرین با خط قرآن کامل در محدوده‌ی وقت مقرر مفید است و دانش‌آموزانی که در خواندن این آیات توانا هستند، تشویق شده و امتیاز می‌گیرند، ولی از کسانی که این توانایی را ندارند، نه در ارزش‌یابی مستمر و نه در ارزش‌یابی پایانی هیچ نمره‌ای کسر نمی‌شود.

۱- بهتر است در صورت امکان، مصحف‌هایی خریداری شود که رسم الخط و شیوه‌ی علامت‌گذاری آن‌ها، شبیه صفحات قرآنی پایان درس‌ها باشد.

وسایل و تجهیزات مورد استفاده در آموزش قرآن

ابزارها و رسانه‌های آموزشی جزئی از لوازم فرایند یادگیری است. این ابزارها و رسانه‌ها هرچه از تنوع و جذابیت بیش‌تری برخوردار باشد، بر عمق و وسعت یادگیری می‌افزاید. رسانه‌های مورد استفاده در درس قرآن عبارت‌اند از:

۱- کتاب درسی: کتاب درسی، حلقه‌ی اتصال بین برنامه‌ریزان، معلمان، دانش‌آموزان، اولیای آن‌ها و افکار عمومی جامعه است به طوری که هیچ رسانه‌ی آموزشی دیگری از این نقش و اهمیت برخوردار نیست. ارکان مهم برنامه‌ی درسی مانند: رویکرد، اهداف آموزش، منطق سازماندهی محتوا، روش‌های آموزش و شیوه‌های ارزش‌یابی در کتاب درسی تجلی می‌یابد.

۲- نوار آموزشی: یکی از مؤثرترین مهارت‌ها در آموزش هر درس به‌ویژه آموزش زبان، مهارت گوش دادن است. بنابراین، نوارهای آموزشی که وسیله‌ای ساده و قابل دسترس برای عموم است، با بهره‌گیری از استماع آیات در دست‌یابی به مهارت قرائت قرآن بسیار مفید و مؤثر است. آموزگاران محترم با استفاده از ضبط‌صوت و نوار آموزشی، درواقع یک قاری توانا را به کلاس می‌برند و ضعف‌های موجود را جبران می‌کنند. دانش‌آموزان با تقلید و الگو گرفتن از قرائت نوار، به تدریج می‌توانند شبیه نوار بخوانند و به مهارت‌های قرائت صحیح دست یابند.

در نوار آموزشی عبارات و آیات به صورت کوتاه، با نظم و ترتیب بیش‌تری نسبت به نوارهای رایج، و با صوتی رسا و تلفظی واضح قرائت شده است.

۳- کتاب راهنمای معلم: به منظور ارتقای توانایی معلم و کسب توفیق بیش‌تر در دست‌یابی به اهداف آموزشی، کتاب راهنمای معلم ضروری است. معمولاً هر کتاب راهنمای معلم، از دو بخش اصلی تشکیل می‌شود. در بخش اول، کلیاتی درباره‌ی اهداف، محتوای کتاب، روش‌های آموزش و ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی و در بخش دوم توضیحات جزئی درباره‌ی هر درس ارائه می‌شود.

۴- قرآن کامل: با توجه به اهداف کلی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی، دانش‌آموزان در پایان این دوره، باید توانایی روخوانی قرآن کریم از روی مصحف با رسم الخط آموزشی را حداقل به صورت شمرده‌خوانی به دست آورند. از این رو، لازم است قرآن کامل در کلاس درس در اختیارشان قرار گیرد، تا ضمن آشنایی با آن و تمرین کافی، آمادگی لازم را برای روخوانی قرآن از روی مصحف پیدا کنند. روش تمرین با قرآن کامل در بخش روش تدریس روخوانی توضیح داده خواهد شد.

معلم با مطالعه‌ی دقیق کتاب راهنما، از یک سو با طرح درس و اهداف خاص هر درس آشنا می‌شود و با بهره‌گیری از شیوه‌های تدریس ارائه شده بر توفیقات خود در دست‌یابی به اهداف آموزشی می‌افزاید و از سوی دیگر با استفاده از توضیحات و دانستنی‌هایی دیگر که مخصوص معلم است، توانایی خود را در پاسخ دادن به پرسش‌های احتمالی دانش‌آموزان ارتقاء می‌بخشد و با اعتماد و اطمینان بیش‌تری در کلاس حضور می‌یابد.

این کتاب زمینه‌ی خلاقیت و ابتکار بیش‌تر در معلم را نیز فراهم می‌آورد.

روش کلی تدریس

هریک از درس‌های ۱، ۲، ۳، ۴، ۶، ۸، ۱۰، ۱۲ و ۱۴ در سه جلسه و سایر دروس در چهار جلسه تدریس می‌شود. قبل از ورود به کلاس، روش تدریس درس مربوط را مطالعه کرده و نوار آموزشی درس را آماده کنید.

مراحل تدریس

الف – پیش‌خوانی آیات درس: در هر جلسه‌ی تدریس ابتدا به مدت چند دقیقه به دانش‌آموزان فرصت دهید که هر یک، آیات درس را آهسته برای خود بخوانند.

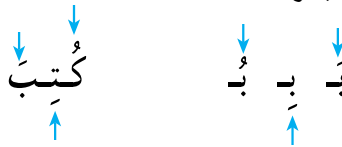
ب – روخوانی آیات درس: از هر دانش‌آموز بخواهید یک سطر از آیات درس را با صدای بلند بخواند و سایر دانش‌آموزان نیز از روی کتاب خود خط ببرند. آموزگار بر خواندن و خط بردن دانش‌آموزان نظارت می‌کند. در صورتی که دانش‌آموزی در خواندن کلمه یا عبارتی اشکال داشته باشد، آن کلمه یا عبارت را روی تخته بنویسید و به شیوه‌ی زیر به بخش‌های کلمات اشاره کنید تا دانش‌آموزان آن کلمات را به‌طور دسته‌جمعی بخوانند. در صورت لزوم، این کار را دو یا سه بار تکرار کنید تا مطمئن شوید که دانش‌آموزان متوجه اشکال خود شده‌اند و اینک می‌توانند کلمه یا عبارت موردنظر را صحیح بخوانند.

روش صحیح اشاره کردن به بخش‌های کلمات

از آن‌جا که نحوه‌ی اشاره کردن به بخش‌های کلمات نقش بسیار مهمی در کسب مهارت روخوانی قرآن دارد، لازم است که آموزگار روش انجام صحیح این کار را بداند که به شرح زیر است:

اشاره کردن به بخش‌ها

۱- اشاره به صداهای کوتاه: معلم به حرکات کوتاه (ـَ ـِ ـُ) اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بخش تشکیل شده از حرف و آن حرکت را بخوانند؛ مانند:

۲- اشاره به صداهای بلند: از حرف به صدای بلند اشاره می‌شود.

دو نکته:

۱- همان‌طور که ملاحظه کردید، هنگام اشاره به صداهای کوتاه دست ثابت است، ولی وقتی به صداهای بلند اشاره می‌کنیم، دست حرکت می‌کند.

۲- اشاره به الف کوچک (ـِ) مانند اشاره به صداهای کوتاه است؛ مانند: **ذَلِكَ**

۳- اشاره به حرف ساکن: برای اشاره به حرف ساکن از صدای کوتاه به علامت ساکن اشاره می‌شود. در این حالت، دست از حرکت کوتاه به سوی علامت ساکن حرکت می‌کند؛ مانند:

